

Hain na ang kabataan nga gidamgo ni Rizal?.....

Candido Vasquez

Sa katapusang takna sa kinabuhi niadtong daku tang bayani, ngadto sa iyang gibalon ang hugot nga pagtoo og pagsalig nga gikan sa atong mga batan-on makab-ut ta na ang atong ginadamgong kagawasan. Siya milaum nga gumikan sa atong mga panlimbasug, mabugto na gayud ang pisi sa kaulipnan nga gigapos sa napulo ug usa ka milyon mga Pilipinhon. Ang iyang mga damgo nagatag-an mga ang mga kabataan ta karon mao ugma damlag ang mga lig-ong haligi sa Yuta tang Natawhan. Ang iyang mga pagtulon-an , nangandoy nga ang atong yuta mahimo untang gawas, dili pinaagi sa kusog kon hinagiban, kon dili pinaagi sa kinaadman. Gipanghinaut niya tiga dili na unta bubo-an ug usa ka sapang dugo ang pagkab-ut nianang butanga kay siya mitoo nga ang kinabuhi nga mausik sa atong mga igsoon kaniadto sa halandumong 1896 igo na kaayong ikapakita sa tibuok kalibutan, nga ang mga Pilipinhon maantigong mo mahal ug molaban sa iyang katungud ug katungdanan. Si Rizal nanaug sa iyang lubong nga malipayon tungud kay naglaban man sa atong Bandila, ug tungod kay gituhoan man niya nga sa dili madugay makab-ut na gayud sa atong mga kabataan ang atong kagawasan.

Apan, mga magbabasa, masulob-on uyamut nga tan-awn nga bisan tuod daghan ang mga kabataan nga nagapadayon sa mga bulawanong mithi ni Rizal, bisan daghan ang nanagsagop sa iyang mga maayong pagtulon-an sa laing bahin ubayubay usab ang mga kabataan nga, sinalikway ang basahon, nanagsuroysuroy hinoon sa atong mga dalan. Kamo, mga hinigugma kong magbabasa makasaksi niini.... Tan-awa ninyo kanang pipila ka mga alaut nga ginikanan nga natitian hangtud sa katapusan nilang bahandi tungud sa pagusikusik sa ilang mga anak.

Pasagdan ta na ba lamang sila?.... Ilubong ta na ba lamang sa abug sa kalimut kadtong dagkung pagtulon-an ug mga bulawanong damgo ni Rizal? Hikalimtan ta na ba lamang kadtong hitabo nga humana di. Ato gayung padayonon kadtng mga damgo sa atong mga bayani, kay dili mahimo nga usa ka butang nga labing daku alang sa usa ka lungsod, hikalimtan lamang. Ang mga kahoy sa lubong niadtong labing daku tang bayani buhi pa ug makasaksi nga sa ilalum sa lubong ni Rizal anaay usa ka lawas nga namatay tungud sa paglaban sa iyang Yuta nga Natawhan.

Karon, sa atong mga kadalanan makita ta sa atong kaugalingong mga mata kanang mga batan-on nga “sport” ang panlihoklihok ug ang pamisti. Maayo ang ilang mga ginikanan wala hinoon magtuon ug mao hinooy gipalabi ang pagpanakop sa abug maadlaw ug pasalod sa tun-og magabii. Pagkaanugon nianang mga batan-ona.... wala nila hibalo nga kon sila nagtoon aduna silay mapaabut ugma damlag ug dili lamang kay sila da ang kapasidunggan kon dili hangtud usab ang ilang Inahang Yuta.

Lahi ning mga batan-ona, adunay uban nga bisan ug wala silay mga buhat sa ila, wala pahimusli ang panahon sa pagtungha kon pagpangita ba unta ug buhat aron

ikaabagabag sa ilang mga ginikanan. Nahitalo ka magbabasa kon unsay ilang itubag kon imo silang pangutan-on ug ngano wala sila mutongha?....Tubagon ka lamang dayon sa mga pamalibad nga sila mga kabus. Kini maoy usa ka dautang hunahuna. Mga batan-on ayaw ninyo padayona kanang mga hunahunaa. Hibaw-i nga kadaghanan sa mga maalam sa kalibutan mga kabus nga labaw pa kay sa inyong kakabus nga giantus karon. Aduna gani usahay panahon nga pipila kanila dili makakaon sa tibook adlaw, apan tungud sa ilang hugot nga pagpanglimbasog, ilang nakab ot ang ilang tuyo. Si Shakespeare, ang amahan sa pinulongang ininglis, si Lincorn ang usa sa unom ka mga bantugang tawo ning kalibutan, si Franklin, ang nagmugna sa sugang dagitabnon, ug uban pang mga maalam pulos mga kabus nga sama kaninyo. Kita adunay Mabini nga angay usang ipagarbo sa mga Pilipinhon tungud kay sama sa uban dagkung tawo sa kalibutan nakakab-ot sa uyang tuyo gikan sa iyang baugalingong panlimbasug.

Kutob karon maayo untang inyong patalinghugan kining diutay kong hunahuna ug managhiusa kita sa pag-adto sa simbahan sa kaalam aron dili makawang kadtong mga damgo ni Rizal ug uban ta pang mga bayani. Kamo may (word blurred out) pa sa pag-adto sa tulonghaan.

May panahon pa kamo aron mahimo kamo nga mga maalam sama kon makasama man gani niadtong uban nga mga maalam nga kabus. Maayong inyo nang sugdan pag katkat ang dakong kahoy sa kaalam nga gitanom niadtong atong mga igsoon ning atong yuta, kay kon mao kanay inyong buhaton sa dili madugay makab-ut ta gayud ang atong kagawasan pinasubay sa labing mahusay ug malinawng paagi. Ang katumanan sa damgo ni Rizal, ug uban pang mga sinakit sa Yutang Natawha, anaa na sa mga kamot sa mga batan-on karon. Busa adto kitang tanan sa tulonghan.